

Leeslijst Tijd

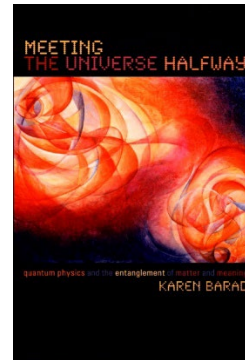
Reading List Time

Voor het dossier Tijd van Studium Generale stelde de ArtEZ Mediatheek Zwolle een leeslijst samen. De boekenlijst is een handreiking om het thema Tijd verder uit te diepen. Alle boeken zijn (binnenkort) aanwezig in de Mediatheek.

For Studium Generale's Time dossier, the ArtEZ Mediatheek Zwolle compiled a reading list. The book list is a helping hand to further explore the theme of Time. All books are available in the Media Library (or will be, soon).

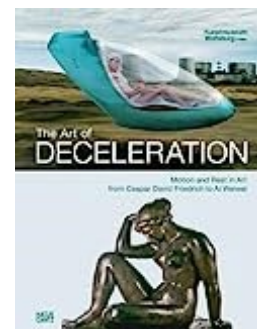
Barad, Karen, *Meeting the Universe Halfway*. Duke University Press, 2007.

is an ambitious book with far-reaching implications for numerous fields in the natural sciences, social sciences, and humanities. In this volume, Karen Barad, theoretical physicist and feminist theorist, elaborates her theory of agential realism. Offering an account of the world as a whole rather than as composed of separate natural and social realms, agential realism is at once a new epistemology, ontology, and ethics.

Brüderlin, Markus (ed.), *The art of deceleration: motion and rest in art from Caspar David Friedrich to Ai Weiwei*. Ostfildern: Hatje Cantz, 2011.

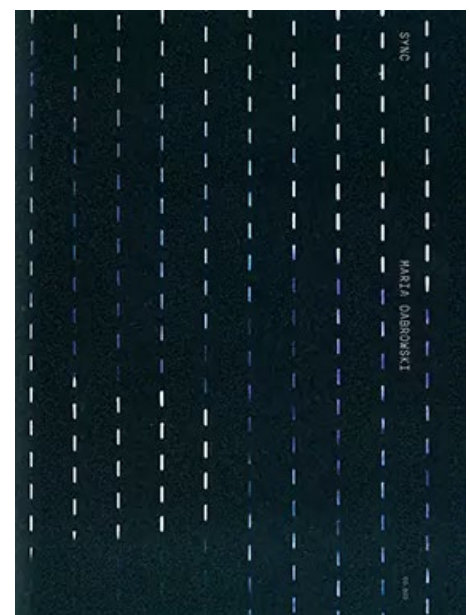
This publication on the dialectical phenomenon of motion and rest in art from the Romantic to classic modernism and the present day. From the beginning, the fascination for unleashed motion was accompanied by the search for an aesthetic of slowness.

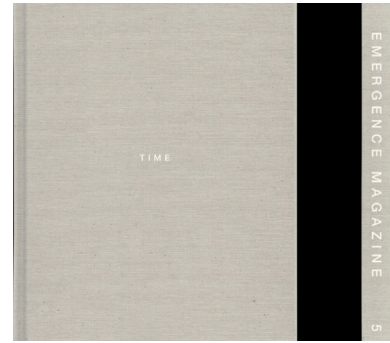
Dabrowski, Maria, *SYNC*. Eindhoven, Lecturis, 2023. *SYNC' is een fotoboek dat oproept tot reflectie in een tijd waarin de technologische vooruitgang steeds sneller lijkt te gaan. Meedoen en meegaan in deze schijnbaar maakbare wereld lijkt belangrijker geworden dan tot bezinning komen.*

In een hoogmodernistische samenleving die zich grotendeels online afspeelt, is Maria Dabrowski zich met haar fotografie gaan richten op het vinden van een nieuwe balans. De foto's schetsen een zoektocht; terug naar een meer natuurlijk ritme waar we zo ver verwijderd van zijn geraakt, met aandacht voor de details en het dagelijkse.

De analoge fotoserie gaat een gelaagde interactie aan met de grafische vormgeving die in samenwerking met Studio Another Day is ontwikkeld. Het geheel wordt ondersteund door een kritische en bevragende tekst van Joris van Merwijk, die de subjectieve tijdsbeleving van de mens boven de gejaagde, objectieve tijd van het westen zet.

[Emergence Magazine](#) is an online magazine connecting ecology, culture, and spirituality. The 5th paper edition will be focusing on Time: deep time, geological time, kinship time, ancestral time, sacramental time. If we can recognize a different kind of Time, can we come to dwell within it? Exploring these questions through poetry, essays, interviews, and art, this volume invites us to imagine a Time and space where ecology, culture, and spirituality are again woven together.

Graef, Peter De, *Stil de tijd*. Amsterdam: De Nieuwe Toneelbibliotheek, 2018.

Onze levens worden geregeerd door de klok. Vaak verzuchten we dat er te weinig uren in een dag zitten. Lummeltijd, sjoemeltijd, nixen en vervelen... en tegelijkertijd een meer geïnspireerde invulling van onze dagen; dat zou toch heerlijk zijn. De tekst laat ons inzien hoe relatief die dwingende wijzers van de klok eigenlijk zijn. De tekst is geïnspireerd op de boeken Stil de tijd en Kairos van Joke J. Hermsen.

Groom, Amelia (ed.), *Time*. London: Whitechapel Gallery, 2013.

Contemporary art has explored such diverse registers of temporality as wasting and waiting, regression and repetition, déjà vu and seriality, idleness and unrealized possibility, non-consummation and counter-productivity, the belated and the premature, the disjointed and the out of sync - all of which go against sequentialist time and index slips in chronological experience. While theorists have proposed radical perspectives such as the 'anachronistic' or 'heterochronic' reading of history, artists have opened up the field of time to the extent that the very notion of the contemporary is brought into question.

Haegens, Koen, *Neem de tijd: overleven in de to go-maatschappij*. Amsterdam: Ambo, 2012.

In dit boek gaat Koen Haegens op zoek naar de wortels van onze haast. Geen genoeg nemend met de geijkte oplossingen, onderzoekt hij wat er met onze tijd is gebeurd.

Haegens, Koen. *Op zoek naar de verstrooide tijd*. Amsterdam: Ambo|Anthos, 2023.

Met verwondering en humor onderzoekt Haegens hoe we tijd vermorsen, ongemerkt door onze vingers laten glijpen, maar ook hoe we kunnen leren de tijd te nemen en te rekken.

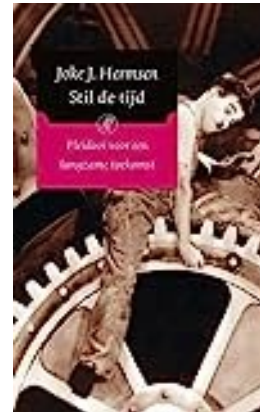
Hermesen, Joke J., *Kairos Castle: over de kunst van het juiste ogenblik - the art of the moment*. Tiel: Lannoo, 2017.

A book on 'the opportune moment', with Dutch philosopher and author Joke Hermesen as curator. We know Chronos as the Greek god of time. But who also knows his grandson Kairos, the god of 'the opportune moment', who provides unexpected insights and offers new opportunities?

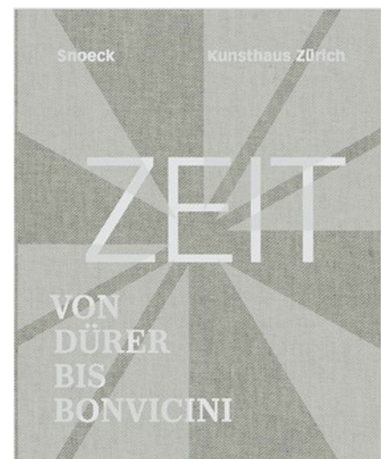
Hermesen, Joke J., *Stil de tijd: pleidooi voor een langzame toekomst*. Amsterdam: De Arbeiderspers, 2009.

Geen tijd hebben dat is een van de fundamentele ervaringen van onze tijd. Vanuit het gedachtegoed van denkers als Henri Bergson, Ernst Bloch en Peter Sloterdijk ontwikkelt zij een nieuwe visie op het fenomeen tijd, waarin zij een onderscheid aanbrengt tussen kloktijd en innerlijke tijd. Zij verkent het belang van rust, verveling, aandacht en wachten; ervaringen die sinds de Oudheid als belangrijke voorwaarden voor het denken en de creativiteit werden beschouwd, maar in het huidige economische tijdsgewricht nog weinig waardering krijgen.

Hug, Cathérine (ed.), *Zeit. Von Dürer zo Bonvicini. Eine Bildgeschichte von Zeitbegriffen*. Kunsthaus Zürich, Snoeck, 2023.

Onlangs was er in Zürich [een tentoonstelling over tijd in de kunst](#). Deze fijne documentaire gaat erover: [Twist - Die Zeit in der Kunst - Komplette Sendung | ARTE](#). Helaas alleen in het Duits, met een optie voor Duitse ondertiteling. Dit is de catalogus, die ook deels [online](#) te vinden is, met Engelse vertalingen van de essays.

Lijster, Thijs (ed.), *The future of the new: artistic innovation in times of social acceleration*. Amsterdam: Valiz, 2018.

Artists, theorists, and professionals working the art field reflect on the role of the arts in a world that is speeding up and changing through joint forces of globalization, digitization, commodification, and financialization. Can 'the new' in art still function as a source of critique in a world dictated by speed and acceleration?

Limon, Jerzy, *The chemistry of the theatre: performativity of time*. New York: Palgrave Macmillan, 2010.

Dealing with the most difficult problems concerning theatre, such as time, space, acting, language and conventions, this theoretical work approaches each of these complex issues from a temporal perspective, demonstrating that the majority of the basic issues linked to theatre may be discussed and analysed in this light.

Odell, Jenny, *Tijd is. Op zoek naar een leven voorbij de klok*. Utrecht: Ten Have, 2023.

Jenny Odell biedt een radicaal nieuw perspectief op wat tijd voor ons betekent. Vaak lijkt het alsof we de slaaf zijn van onze agenda, dat we tijd te kort komen om alle taken te volbrengen. Volgens Odell komt dit omdat we het slachtoffer zijn van een verkeerd begrip van tijd. Zij duikt in filosofie en geschiedenis, maar kijkt ook naar ervaringen van tijd in de wereld om haar heen. Daarnaast bespreekt ze hoe oorspronkelijke Amerikanen tijd ervaren en gaat daarbij terug naar haar eigen roots.

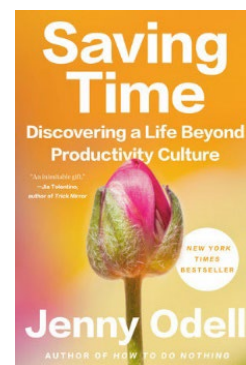
TIJD IS
MEETBAAR
GELD op zoek
naar een leven
BIJNA OP rij van
de klok
NEUTRAAL
EEN PIJL
IETS MET TANDEN

Jenny Odell

ten have

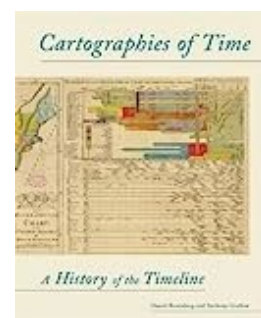
Odell, Jenny, *Saving Time. Discovering a Life Beyond Productivity Culture*. Random House

Jenny Odell offers a radical new perspective on what time means to us. It often seems that we are slaves to our schedules, that we are short of time to accomplish all the tasks. According to Odell, this is because we are victims of a false understanding of time. She dives into philosophy and history, but also looks at experiences of time in the world around her. In addition, she discusses how native Americans experience time, going back to her own roots.

Rosenberg, Daniel, and Anthony Grafton.
Cartographies of time. New York: Princeton Architectural Press, 2010.

An overview of the history of the graphic representation of time through almanacs, charts, graphs, and other forms in the United States and Europe since 1450.

Rosa, Hartmut, *Leven in tijden van versnelling: een pleidooi voor resonantie*. Amsterdam: Boom, 2016
Pleidooi voor resonantie: het zich openstellen voor ervaringen in de natuur, de kunst en religie die zorgen voor een betere relatie met de wereld, wat tegenwicht moet bieden aan maatschappelijke versnelling en vervreemding.

Rosa, Hartmut, *Resonance: a sociology of our relationship to the world*, Cambridge, Polity Press, 2019.

The pace of modern life is undoubtedly speeding up, yet this acceleration does not seem to have made us any happier or more content. If acceleration is the problem, then the solution, argues Hartmut Rosa in this major new work, lies in resonance.

Rovelli, Carlo, *Het mysterie van de tijd*. Amsterdam: Prometheus, 2018.

Hoe begrijpen we de tijd? Als kind ervaren we de minuten en dagen van ons leven heel anders dan als volwassene; en de natuurkundigen van de achttiende eeuw zagen tijd op een radicaal andere manier dan hun hedendaagse collega's.

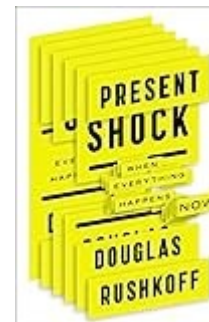
Rovelli, Carlo, *The order of time*. London: Allen Lane, 2018.

Why do we remember the past and not the future? What does it mean for time to "flow"? Do we exist in time or does time exist in us? In lyric, accessible prose, Carlo Rovelli invites us to consider questions about the nature of time that continue to puzzle physicists and philosophers alike.

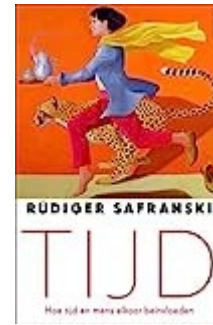
Rushkoff, Douglas, *Present shock : when everything happens now*. New York: Current, 2013.

According to Rushkoff, "presentism" is the new ethos of a society that's always on, in real time, updating live. Rushkoff shows how this trend is both exhilarating and disorienting. This was the goal of technology—outsourcing our memory was supposed to free us up to focus on the present. But we are in danger of squandering this cognitive surplus on trivia. Rushkoff shows how we can instead ground ourselves in the reality of the present tense.

Safranski, Rüdiger, *Tijd: hoe mens en tijd elkaar beïnvloeden*. Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact, 2016.

Een filosofisch pleidooi voor aandacht en bezinning. Met onze moderne communicatiemiddelen lijken we de tijd naar onze hand te kunnen zetten: we kunnen van elk moment nú maken. Maar daarmee offeren we ook iets op, iets wezenlijks: het hoort tijd te kosten om een ervaring te verwerken en als die tijd er niet is, wordt de ervaring steeds minder waard. Hoewel de tijdbeleving van de religie - die tot in de eeuwigheid doorgaat - voor veel mensen niet meer is weggelegd, betekent dat niet dat we de tijd door onze vingers moeten laten glippen.

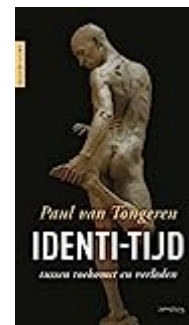
Schmid, Helga, *Uchronia: designing time*. Basel, Birkhäuser, 2020.

This book investigates a new perception of time by exploring the concept of uchronia, a term derived from the Greek u-topos and meaning 'no time' or 'non-time'. Uchronia is a way of questioning, speculating on and designing new kinds of temporal systems that are more about being in tune than on time.

Tongeren, Paul van, *Identi-tijd: tussen toekomst en verleden*. Amsterdam: Prometheus, 2023.

Paul van Tongeren onderzoekt in dit essay de relatie tussen tijd en identiteit en laat zien wat het betekent dat zowel ieder mens als de samenleving als geheel altijd uitgestrekt is tussen verleden en toekomst.

Marcus Verhagen, *Viewing Velocities: Time in Contemporary Art*. Verso Books, 2023

How have artists responded to our market-driven, tech-enabled culture of speed? Viewing Velocities explores a contemporary art scene caught in the gears of 24/7 capitalism. Marcus Verhagen builds on the work of theorists Jonathan Crary, Hartmut Rosa and Jacques Rancière

Visser, Barbara, *TL/Tijdlamp*. Den Haag, Stroom, 2007.
*Een educatieve publicatie over het kunstwerk
Tijd/lamp De TL/Tijdlamp is een kunstwerk in beperkte
oplage ontworpen voor 18 Haagse scholen in het kader
van de gemeentelijke percentageregeling. Het project
bestaat uit een vreemd 'levend' apparaat -de
TL/Tijdlamp- en een bijbehorende educatieve
publicatie rond het thema tijd.*

Ook op het ArtEZ onderzoeksplatform [APRIA](#) (ArtEZ Platform for Research Interventions of the Arts) vind je veel interessante bijdragen over Tijd, zoals de mini-podcastserie [Iets tijdelijks](#). Hierin spreken Katía Truijens en Laurie Hermans met chronobioloog Joke Meijer, filosoof Joke Hermsen, binnenvaartschipper Liana Engibarjan en kunstenaar Mark IJzerman over persoonlijke tijdservaring, efficiëntie en andere manieren om de tijd te verbeelden.

[APRIA | Iets tijdelijks \(artez.nl\)](#)

The ArtEZ research platform APRIA (ArtEZ Platform for Research Interventions of the Arts) also features many interesting contributions on Time, such as the podcast mini-series [Something Temporary](#) (Dutch with English surtitles). In two podcasts, Katía Truijens and Laurie Hermans talk with chronobiologist Joke Meijer, philosopher Joke Hermsen, barge captain Liana Engibarjan and artist Mark IJzerman about personal experience of time, efficiency and different ways of representing time.

[APRIA | Something Temporary \(artez.nl\)](#)